

160 éve született Miklós Ödön

A Finkén (1963-tól Edelény része), 1856. december 14-én született közgazdasági szakember államtitkári kinevezésekor a Vasárnapi Újságban 1893-ban megjelent írást közöljük. Miklós Ödön Passauban hunyt el 1923. május 29-én. Budapesten búcsúztatták és az alacsakai kastély kertjében helyezték örök nyugalomra.

MIKLÓS ÖDÖN, A FÖLDMÍVELÉSI MINISZTERIUM ÚJ ÁLLAMTITKÁRA

A közügyek terén szereplő férfaink közt, a kik közgazdasági életünknek úgy elméleti, mint gyakorlati fejlesztése és emelése érdekében sikeresen fáradoznak, a legkiválóbbak egyike *Miklós Ödön*, a földművelési minisztérium új államtitkára, kinek arczképét és életrajzát lapunk jelen száma közli. Miklós Ödön közel másfél évtized óta a közélet embere, és ezen aránylag még rövid idő alatt, már is annyi kétségbevonhatatlan tanújelét adta hivatottságának és képzettségének, hogy így mi, a kik működését közvetlen közelből kísérhettük figyelemmel, mint a gazdaközönség is, a melynek számos érdeke függ össze az új államtitkár működésével, mindannyian megnyugvással tekinthetjük ezen minden ízében gyakorlati férfiút új hivatalában.

Miklós Ödön a Borsod megyében nagy idők óta előkelő szerepet játszó Miklósvári Miklós-család sarja; 1857-ben (1856-ban, a szerk.) született Finkén. Nagypja a szabadságharcz idejében híres borsodi alispán; atyja, Miklós Gyula, az edelényi kerületnek több ízben országgyűlési képviselője, ez időszert borászati országos kormánybiztos. Nemcsak maga Miklós Ödön, hanem két testvére is ismert nevű férfiak: ifj. Miklós Gyula országgyűlési képviselő, és Miklós Aladár huszártiszt, a berlini verseny-lovaglás egyik hőse, a ki ezzel a tetteivel újabb dicsőséget szerzett a magyar huszár névnek.

Miklós Ödön középiskolai tanulmányait Miskolczon, majd Budapesten és Bécsben végezte, mindenütt kitüntetéssel. Középiskolai tanulmányai után a budapesti József műegyetem hallgatója lett és kiváló sikerrel végezte tehnikai tanulmányait, s e pályája folyamán többféle kitüntetésben részesült. Tanulótársai segélyegyletük, taka-

rékegyletük és báljuknak ismételten elnökévé választották, így már, mint tanuló is szerepelni kezdett.

Műegyetemi tanulmányai végzése után 1878-ban előjárói fölhívták rá Trefort Ágost akkori kultuszminiszter figyelmét, a ki aztán a kiváló tehetségű fiatalembert kiküldte Parisba az ez évi francia világkiállítás tanulmányozására. Ezt megelőzőleg már több ízben fordult meg külföldön, bejárva Német- és Franciaország, Belgium és Hollandia mindazon vidékeit, a melyek gazdasági szempontból figyelemre méltót nyújtanak. Újabb külföldi útja három hónapig tartott s e három hónapot jobbadán Angliában és ismét Franciaországban töltötte. Az ottani gazdasági élet beható tanulmányozása nem csekély mértékben fejlesztette ismeretkörét. Alig, hogy visszakerült a kül-

földről, s fényes sikerrel megszerezte a mérnöki oklevelet, a csak épen pályavégzett, alig 22 éves ifjút újabb kitüntetés érte: előbbi tanulmányjának sikere után a kormány kiküldte az Egyesült-Államokba, hogy tanulmányozza az amerikai gabonaelevátorok intézményét.

Ez az útja, valamint az ezzel kapcsolatos újabb franciaországi és angolországi időzése (a londoni gazdasági kiállításon, mint meghívott szakelőadó is szerepelt) természetesen még nagyobb mértékben gyarapították közgazdasági szakképzettségét. Megfordult ezenkívül még Belgiumban és Svájcban is. Utazásai és hosszas külföldi tartózkodása közben teljesen elsajátította a német, francia, de különösen az angol nyelvet.

Amerikai tanulmányainak idehaza nem sokára nagy hasznát láttuk 1880-ban, midőn a budapest-zimonyi vasút előmunkálataiban, mint ál-

MIKLÓS ÖDÖN
Koller utódai fényképe után.

lami alkalmazott vett részt, Budapest főváros tanácsa pedig meghívta Miklóst a ma fennálló gabona-elevátor építéséhez műszaki felügyelőül. Ez intézmény létesítése körül szerzett érdemeit a legjobban illusztrálja az a rohamos emelkedés, melyben e munkálat révén részesült; az az elismerés, melyet úgy a főváros, mint a szakférfiak részéről kapott, s végül az az újabb megbízás, mely rá, a szolgálati viszonyon kívül álló férfúra ruházta a nagy költséggel épült üllői-úti köz-kórház szakszerű fölülvizsgálatát. Az elevátor építésének befejezése után, 1884-ben, kiváló érdemeinek elismeréséül ő felsége a koronás arany érdemkereszttel tüntette ki.

Kevéssel azután ugyancsak Miklós volt ki Lukács Béla jelenlegi kereskedelemügyi miniszterrel és Széll Kálmánnal azt a bankszervezetet kezdeményezte, mely a fővárostól az elevátort bérbe vette s így a közraktárak jelen kezelésének eszméje is tőle származik. 1884-ben a világhírű amerikai Fairbank-czég magyarországi vállalatának igazgatója és társtulajdonosa lett s neki köszönhető, hogy ez a mérleg- és gépgyártárság annyira virágzó, közhasznú vállalattá nőtte ki magát. 1885-ben Miklóst bízták meg az országos kiállítás nemzetközi osztályának szervezésével s ez osztály magyar és német nyelvű katalógusának szerkesztésével. Ugyanakkor előadója volt az országos jurytanácsnak és alelnöke a nemzetközi osztálynak. Nem kevésbé tevékeny részt vett később a bécsi gazdasági kiállítás rendezésében is.

E sokoldalú munkásság mellett mindig akadt ideje, hogy kellő figyelemmel kísérje gazdasági mozgalmainkat, a melyekben aztán hova-tovább, egyre fontosabb rész jutott osztályrészéül. Állandó munkása volt több napilapnak, a melyeknek hasábjain cikkeivel nem egy fontos eszmét segített tisztázni és megvalósítani. Éveken át állandó munkatársa volt több angol és amerikai gazdasági és műszaki közlönynek, alkalmat szolgáltatva a külföldi szakértőknek, hogy a mi gazdasági állapotainkkal megismerkedjenek. Ezenkívül tevékeny munkása és elősegítője volt a gazdakör megalakulásának, melynek választmányi tagja lett, hasonlóképp az országos magyar gazdasági egyesületnek, a magyar mérnök- és építész-egyesületnek, s más rokon szaktársulatoknak. E társulatok kebelében szakelőadásokat tartott, és több fontos törvényjavaslat megvitatásában és előkészítésében vett részt. "Wekerle Sándor miniszterelnökkel, mint régi barátjával, részt vett az országos kaszinó megalakításában is. hírlapírói te-

vékenysége mellett a szakirodalomnak is folyvást szorgalmas munkása volt.

Figyelemre méltó munkát írt a mindig nehéz kérdésnek ismert gazdahitelről, a gabona-elevátorokról, a közraktári intézmény meghonosításának mikéntjéről és a Duna-szabályozásról. Az utóbbi években élénk munkásságot fejtett ki a fővárosi vízvezeték rendezésének fontos kérdésében is, melyre nagy műszaki pályázatot is nyújtott be, és a melyről több ismertetést is írt. Sok figyelemreméltó cikket írt a vízszabályozásról és sürgette, hogy a vízügyek egységesen vezettetessenek. A szegedi árvíz után Eads kapitány, a világhírű amerikai vízépítészeti szakfőnök az ő meghívására látogatott el hozzánk és szemlélte meg a Tisza mentét. A nem régiben rendezett dunai szemleútban is részt vett s így alkalmá nyílt a földművelési tárczának ezt a fontos ügykörét is alaposan megismerni. E helyütt említjük meg, hogy Miklós Ödön igazgatója a magyar mezőgazdák országos szövetkezetének s felügyelő bizottsági elnöke a magyar fegyvergyárnak. Borsod megyei nagybirtokos, és tíz éve maga gazdálkodik birtokain.

Képviselő a legutóbbi választás alkalmával lett a szirmabesenyői kerületben. A parlamentben hamar figyelmet vont magára. Megválasztották a közgazdasági bizottság előadójának, s mindjárt képviselősége első évében a delegáció tagjául, a mi csak kivételes esetben történik meg fiatal képviselővel. A múlt évi budgetvita alkalmával mondott szakbeszédével jeles parlamenti erőnek bizonyította magát. Azóta is, akárhányszor szólott, minden oldalon megérdemelt figyelemmel hallgatták alapos, tárgyilagos és széleskörű szaktudásról tanúbizonyosságot tevő felszólalásait.

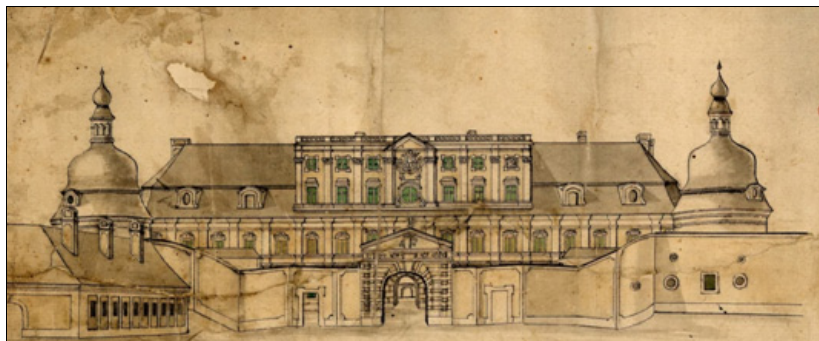
(Forrás: Vasárnapi Újság, 40. évf. 18. sz. 1893. április 30. 1-2. p.)

300 évvel ezelőtt kezdődött az edelényi kastély építése

Összeállításunkban a kastély építésének kezdetéről, valamint az építtető, L'Huillier János Ferenc életéről, katonai pályafutásáról írunk, mert a kastély felújítása (2009-2015) kapcsán az elmúlt években a történetéről, tulajdonosairól, átépítéseiről sok írás jelent meg a nyomtatott és online sajtóban egyaránt.

„Az újabb kutatások szerint az edelényi birtokon Jean-François L'Huillier 1716-ban kezdte el a kastély építését, amihez regimentjtől, a Caraffa-ezredtől kért ki kőműveseket, ácsokat és más mestereket. Egy ekkora vállalkozást csak jól szervezett logisztikai háttérrel lehetett lebonyolítani. Az állványokhoz, a tetőszerkezethez és a nyílászárókhoz szükséges fát zömmel 20-40 kilométeres távolságból szállították a helyszínre, más építőanyagokat azonban nem kellett ekkora távolságról beszerezni. A helyi kőbányákból hozták a követ, amit nagyrészt a falazatba és az alapokhoz használtak fel. A habarcskészítéshez és a tégláégetéshez szükséges mészt és homokot helyben, illetve a közvetlenül Edelény mellett fekvő Szendrőládon rendelkezésre állt. A falakhoz és a boltozatokhoz felhasznált téglát pedig a legtöbb uradalomhoz hasonlóan Edelényben is helyben égették. Az építkezés hajrájában egyszerre tizennyolc kőműves dolgozott segédekkel a kastélyon. A fuvarozást és szakértelmet nem kívánó munkákat napszámosokkal és jobbagyokkal végeztették. Az építtető gróf halála után felesége, Marie-Madeleine de Saint-Croix 1730-ban fejezte be a kastélyt. Azt, hogy ki tervezte ezt az egyedi épületegyüttest, a kutatóknak a mai napig nem sikerült kideríteniük.”

(Részlet az Edelényi kastélysziget című kiadványból. Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatói Központ. Budapest, 2014. 7-8. p.)

Sindler József rajza a kastély északi homlokzatáról. 1770.

A magyarországi megtelepedés

„L’Huillier Ferenc kapcsolata Edelénnyel pontosan a 17-18. század fordulójára datálható. A település eredetileg II. Rákóczi Ferenc tulajdonát képezte, aki az 1700. december 17-én, Sárospatakon kelt szerződés értelmében 5000 forint fejében tíz évre elzálogosította a helységet L’Huillier Ferencnek, a Hessen-Darmstadt vértesezred kapitányának. Feltehetően ez idő tájt kötött házasságot Maria Magdalena de Saint-Croix-val, akinek a hozománya segíthette hozzá e zálogügylet fedezetéhez, mivel ilyen jelentős összeget a kapitányi zsoldjából aligha takaríthatott meg. Rákóczit azonban XIV. Lajos francia királlyal történt kapcsolatfelvétele miatt letartóztatták, a fiatal lotaringiai tisztet utóbb a Rákóczival való ismeretsége miatt hosszas haditörvényszéki vizsgálatnak és fogságnak vetették alá.

Szabadulását követően, 1704-től az észak-itáliai harctéren szolgált, s az 1705-ös cassanoi csatában tanúsított vitézségéért Savoyai Jenő herceg felterjesztésére elismerő oklevelet kapott a császártól. L’Huillier az 1706. évi torinói ütközetben is harcolt, majd ezredének új tulajdonosa, Johann Georg Caraffa vezérőrnagy csapatainak kötelékében Nápolyba vezényelték. A lotaringiai katona számára a háború valóban megfelelő előmenetellel kecsegtetett, hiszen Stephan Kinsky ezredest 1712-ben, harmincnégy évesen váltotta az ezredparancsnoki poszton: előbb őrnagyként, majd alezredesi rangban, végül az újabb török háborúban, 1717. május 21-én kelt kinevezésével ezredesi rangban. 1724-ig állt az ezred élén, s utóda a század tehetséges magyar katonája, gróf Batthyány Károly József ezredes lett. Ezt kö-

vetően Eperjes parancsnokává nevezték ki, illetve 1725. április 24-én kelt királyi határozat kilátásba helyezte számára Eger vagy Nagyvárad parancsnoki posztját is. 1726-ban vezérőrnagyi rangra léptették elő, majd az 1727. évben benyújtott folyamodványát követően egri várparancsnokká nevezték ki.”

Egy honfiúsított katona

„Az edelényi kastély építtetője, Jean François L’Huillier 1668-ban Lotaringiában született, a Metz környéki Rambergviliers-ben. Nemesi család sarja, bárói címmel, jóllehet a neve alapján ősei egykor olajkereskedők lehettek. Bécs 1683-as sikertelen török ostromát követően, a visszafoglaló háború idején került Magyarországra, ahol katonáskodással hírnevet és vagyont szerzett magának. Egy későbbi okirat szerint, a lotaringiai katona tizenhét éves korában, Buda 1686-os ostrománál már jelen volt. Gróf Pálffy Miklós nádor 1715 márciusában kelt okirata szerint magyar indigenátust kapott, vagyis a Magyar Királyság nemesi előjogokkal és kötelezettségekkel bíró közösségének tagjai sorába fogadták. Nem mellékes, hogy eljárási illeték fejében igen komoly összeget, vagyis 1000 aranyat kellett ekkor a kincstárba befizetnie.

L’Huillier magyarországi szolgálatát a Saint-Croix regimentben, vagyis a császári hadsereg egyik legrégebbi alapítású vértesezredében kezdte. Az akkori szokásoknak megfelelően a szolgálatba lépőnek már rendelkeznie kellett fegyverzettel, lóval és egyéb felszereléssel, amit a belépési szerződés megkötésekor az ezred megvásárolt. L’Huillier későbbi irataiból kiderül, hogy nem tiszti rangot vásárolva, hanem a katonai szolgálat minden szintjét végigjárva haladt előre a ranglétrán. 1688-1689-ben a Sachsen-Laurenburg ezredbe lépett át, ami feltehetően kedvezőbb státust kínált számára. Előbbre jutását nagyban segítette három évvel későbbi átlépése a Doria ezredbe, majd 1893-ban egy másik vértesezredbe, amelynek tulajdonosa és ezredparancsnoka Hessen-Darmstadt György örgróf volt.

L’Huillier Ferenc komoly ütközetekben vett részt, élete sokszor vesztélyben forgott. Buda ostromát követően a Saint-Croix ezred katonájaként részt vett az 1687. évi dél-dunántúli hadműveletekben, s harcolt a Miksa Emánuel bajor választófejedelem győzelmét hozó nagyharsányi ütközetben is. Ugyanígy jelen volt Badeni Lajos örgróf

főparancsnoksága alatt a későbbi szerbiai küzdelmekben. Ezt követően a Sachsen-Lauenburg ezred kötelékében Erdélybe vezényelték, de a Heissler tábornok vezette császári csapatok 1690-ben megsemmisítő vereséget szenvedtek Thököly Imre hadától a Brassó melletti Zernyestnél [Zărnești, Románia]. L'Huillier a csata során megsebesült, Thököly tatár segédcapatainak fogságába esett, ahonnan több hónap után, saját költségén váltotta ki magát. Ezt követően, az anyagi kényszer hatására is, újra a magyarországi harctereken forgolódott, s részt vett az 1691. augusztus 19-i, döntő jelentőségű szalánkeméni [Sztari Szlankamen, Szerbia] ütközetben, mely a törökök katasztrofális vereségével végződött. A török fenyegetés azonban továbbra sem múlt el, s számos hadműveletre került sor a Tisza-Maros szögében, ahol L'Huillier is jelen volt. A törököket végleg békére kényszerítő, 1697. szeptember 11-i zentai [Senta, Szerbia] győzelem kivívásánál szintén az első sorokban harcolt, ekkor már hadnagyi rangban. A Habsburg Birodalom 1716-ban, Velence szövetségében újabb háborút indított az Oszmán Birodalom ellen. Az ország területének tekintélyes része, vagyis a Tisza és a Maros összefolyásától délre eső területek, beleértve az egykori Temes, Torontál, Krassó vármegyét egészen a Dunáig – az 1699-es karlócai béke értelmében még török kézen volt. 1716. július végén százezer főt is meghaladó erejű török sereg kelt át a Száván. A Habsburg császári-királyi haderőt a törökök felett korábban, 1697-ben Zentánál fényes győzelmet aratott Savoyai Jenő herceg vezette, bár seregének létszáma nem ért fel az ellenség erejével. A 70 zászlóaljnyi gyalogság és 218 lovas kompánia létszáma 80000 főt tett ki.

A háború első nagy összecsapására 1716. augusztus 5-én reggel a Duna-parti erősségnél, Péterváradnál [Petrovaradin, Szerbia] került sor, amikor Savoyai a gyalogságot rohamra indította. A lovasságot gróf Pálffy János tábornagy vezényelte, köztük a Caraffa-vértesezred hat kompániáját, akik közt maga L'Huillier Ferenc is harcolt. Az ütközet Savoyai kiváló helyzetfelismerésének és a lovasság kellő időben megindított, hatásos rohamának köszönhetően fényes győzelmet hozott. Ezt követte Temesvár ostroma: a vár százhatvanöt év török megszállás után, október 13-án megadta magát a keresztény hadaknak. Az ostromot követően a déli megyékben téli szállásra vonultak a

csapatok. L’Huillier fennmaradt iratanyaga szerint a Caraffa-vértsek hat századát Szegeden és Csongrádon kvártélyozták el.

A következő év júniusában Savoyai Jenő közel százezer fős haderet koncentrált Belgrád mellett, illetve a megfelelő ostromművek, futóárkok, ütegállások kiépítése után fogott hozzá a módszeres ostromhoz. A helyzetet megnehezítette azonban, hogy a táborban vérhasjárvány dúlt, s a lovak is igen nagy számban hullottak el. Ráadásul Hadzsi Halil pasa felmentő serege is közeledett. A helyzet igen kritikus volt, de a törököktől átszökött, korábban Rákóczi alatt szolgáló Vékony János huszártiszt jelentette Pálffynak, hogy Hadzsi Halil pasa augusztus 17-én készül támadást indítani a keresztény hadak ellen, s egyidejűleg a várból is kitörnek a védők. A fővezér Savoyai herceg a híradás ellenére úgy döntött, hogy nem hagyja abba az ostromot, hanem megtámadja a felmentő sereget. A hajnali ködben kezdetben a törökök áttörték a keresztény sereg első gyalogsági vonalát, azonban a látási viszonyok változásával a második vonal megakadályozta a teljes áttörést, s Savoyai Jenő a vértsek élén elsőprő rohammal kivívta a győzelmet, melynek hatására Belgrád török védői feladták az Al-Duna kulcsfontosságú, s egyben szimbolikus jelentőségű erődjét. A Caraffa-vértsek élén L’Huillier Ferenc is az első sorokban harcolt.”

(Részlet az Edelényi hétköznapiak a 18. században című könyvből. Szerk.: Krász Lilla – Kurucz György. Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ. Budapest, 2014. 20-22. p.)

A felújított kastély északról. (Fotó: Mészáros Csaba)

Laki-Lukács László – Török László

Bódva völgyi téglák

(Rövid utazás Jászótól Boldváig)

Kedves Olvasó! Engedje meg, hogy egy rövid sétára hívjuk a Bódva völgyében, jeles téglák után kutatva. Ez a rövid utazás azt hívatott bemutatni, hogy a két szerző hol, milyen téglákat talált, azokról, illetve készítőjükről/készíttetőjükről mit tudott meg. Természetesen ez nem egy folyamatos utazás volt a részünkről, hanem közel öt év alatt jártuk be a Bódva völgyét, egy-egy helyre esetleg többször is ellátogatva. A folyó völgye évszázadokon keresztül összekötötte az ott élőket, hogy aztán az első nagy viláégés után az országhatár több mint nyolc évtizeden keresztül kettéválassza őket, elvágvá az addig kialakult szerves kapcsolatokat. Az országhatár, vagy legalábbis a határellenőrzés megszűnése újra lehetővé tette a korlátlan átjárást, s a gazdasági és kulturális kapcsolatok újraszerveződését. Ennek egy apró morzsája ez az írás.

Utunk első állomása **Jászó** (szlovákul: Jasov). A kisváros történetét és mai arculatát meghatározza az, hogy itt található a Premontrei Prépostság központja. A lenyűgöző templom a hozzá tartozó apátsági épületegyüttesel (1. ábra) tekintélyt parancsolva uralja a város központját, miközben úgy mesél gazdáinak több száz éves történetéről, hogy közben sejteti annak gazdasági hatalmát is.

1. ábra A jászói apátság épületegyüttese.

A prépostság története a XII. századra nyúlik vissza, s igen csak viszontagságos volt. A sok megpróbáltatás ellenére a rend mindig presztízseben és gazdasági erejében megerősödve éledt újjá. A gazdasági potenciált a XIX. század végén a rend tulajdonában lévő földterületek mellett malom, gőzfűrészüzem, vasérc bánya, vasolvasztó és nem utolsó sorban téglagyár is jelzi. A gyár téglán kívül cserépszindelyt és alagcsöveket állított elő. Annak kéménye a mai napig áll, viszont a körülötte lakók szociális helyzete miatt szinte megközelíthetetlen. A várost bejárva egy féle bélyeges téglát találtunk, viszont még a bélyeg megfejtése sem egyértelmű. Talán PB.

Jászótól délre található **Somodi** (szlovákul: Drienovec), s benne a rozsnyói püspökség nyári palotája, melyben jelenleg apácák laknak. E mögött terül el egy épület együttes melynek többek közt a palotához tartozó valamikori gazdasági épületek is részét képezik. Az egész leromlott, romos állapotban van. A falak alatt található leesett téglák szinte kivétel nélkül KD monogrammal ellátottak. (2-3. kép) A téglák gyártója ez idáig ismeretlen.

A Kassát Rozsnyóval összekötő országúton kelet felé tovább menve kb. 5 kilométer megtétele után megérkezünk **Tornára** (szlovákul: Turna na Bodvou), Torna vármegye hajdani központjába, mely funkciót egész 1883-ig, Torna vármegye Abauj vármegyébe történő beolvasásáig betöltötte. Ezután járási székhelyként működött tovább. A város, a felé magasodó várral együtt 1677-től Keglevich birtok. Egyik legrégebbi épülete a már Bél Mátyás által is említett Keglevich kastély. Bél Mátyás a következőket írja erről: *„Ez szépen fel van szerelve termekkel es más, a benne lakásra való alkalmatossággal; ezért méltó is arra, hogy a földesura lakja. Ő buzini gróf Keglevich József, aki, mint fentebb említettük, a főispáni méltósággal ékeskedik. A kastélynak azon a részén, amellyel dél fele néz, van egy gyümölcstermő fákban bővelkedő kert, valamint lentebb egy kellemes es egyszersmind hasznos vízfolyással bíró halastó. Ennek természetével kapcsolatban fentebb mar elmondtuk, hogy nem fogja a fagy: ennél fogva ott, ahol kifolyik belőle a víz, épült egy malom, amely arról nevezetes, hogy állandóan dolgozik. A többi, ide kapcsolható alkalmatosság a gazdálkodás haszonnal való folytatására szolgál. Közéjük sorolhatjuk azt a két, megfelelően felépített műhelyt, amelyek kö-*

zül az egyikben sert főznek, a másikban pedig égetett bort párolnak le.”

Mára ebből a kis földi paradicsomból csak a télen sem befagyó tavak maradtak meg érintetlenül. Mind a kastélynak, mind a mögötte található gazdasági épületeknek csak romjaik állnak. A kastély építettségének, lakójának, gróf Keglevich Józsefnek a téglája a 4. képen található. Az 5. képen található Keglevich téglát a kastély háta mögötti gazdasági épületek romjai közt gyűjtöttük.

Utunk következő állomása **Bódvaszilas**, mely már a jelenlegi Magyarország területén található. A XVIII. században a település földesura az Eszterházy család volt, annak is a hercegi ága. Bódvaszilas kezdetben a szögligeti uradalom része, majd annak központja. Földesura, Esterházy Miklós herceg itt kis kastélyt és hatalmas méretű magtárat építtet. A kastély viszont csak a hercegi intéző szállásául szolgált. Maga a herceg, illetve annak családja – tudomásunk szerint – nem szállt meg benne. A kastély építésénél használt téglát a 6. képen láthatjuk. Az uradalom távol esett a főleg északnyugat Magyarországon található Esterházy birtokoktól, így már a XIX. század elején bérbe adás útján hasznosították. Bérelője Anton Burger volt, akinek téglája a 7. képen látható. Az Esterházy, s így az Anton Burger féle téglák gyártási helye is nagy valószínűséggel a 2. katonai felmérés térképén a Szögligettől délkeletre, az Aranyos Szőlők nevezetű dűlő alatt jelzett téglaegető volt. (2. ábra)

2. ábra: A Szádvári Uradalom téglaegetője a II. katonai felmérés térképén

A 27-es számú főútról két kilométer megtétele után balra letérve **Bódvarákóra** jutunk, mely a XIX. században jelentős Keglevich birtok volt. Ennek nyomait jószerivel már alig lehet észrevenni a hangulatos kis faluban. A kastély eltűnt, a hozzá kapcsolódó gazdasági épület is az összeomlás szélén áll. Jószerivel csak a faluba bevívő kis híd mives öntöttvas korlátja és a fellelhető bélyeges téglák mesélnek az uradalom fénykoráról. (8-10. kép)

Visszatérve a fő közlekedési útra elérjük **Perkupát**, ahol a falu központjában kívülről szépen felújított kismemesi kúriákat találunk. Ennek oka, hogy az 1700-as évek közepe óta főleg kismemesek lakták a települést. A házaknál több esetben található beépítve CP jelű téglákat, (11-12. kép) Ezek a téglák a környező településeken is előfordulnak. A téglabélyeg jelentése egyelőre ismeretlen.

Perkupát Szalonna felé elhagyva térjünk le balra, Szőlösárdó felé. Szőlösárdó előtt találjuk a régebben Varbóchoz tartozó **Lászi pusztát**. Téглаégetőjét 1864-ben ország leírásában már Pesti Frigyes is említi, illetve a 3. katonai felmérés térképe is jelöli. (3. ábra) A bódvaszilasi római katolikus egyházi anyakönyv szerint 1859 október 3-án Virosztek János téglamesternek megszületik Julianna nevezetű leánya Lászin.

2007 kora nyarán Koleszár Krisztián beszélgetett Hársasi Tiborral, az utolsó Lászi pusztán dolgozó téglamester, Hársasi Gusztáv legkisebb fiával. (Ezúton is szeretnének a szerzők köszönetet mondani Koleszár Krisztiánnak azért, hogy hozzájárult az akkor elhangzottak felhasználásához.) Az alábbiakban a beszélgetés alapján ismertetjük a téglamester családjának és a Lászi pusztán található téглаégetőnek a történetét.

Weis (később Hársasi) Gusztáv 1884-ben született Abaújszántón a szepesi cipster német családból származó Weis Sámuel téglás fiaként. (tehát esetünkben egy téglás dinasztiáról van szó!) Hársasi Gusztáv huszoneves fiatalemberként kerül Lászira, ahol is egy Hatala nevezetű téglamestert váltott fel. 1909-ben a színi Gedeon családnál szolgáló Mészáros Juliannát vette feleségül, akitől 9 gyermeke született. Közülük a három idősebb fiú (Károly, Ferenc és Gusztáv) illetve azok anyja – „aki úgy gyúrta a sarat, mint egy férfi” – segédkezett apjuknak a munkában. A téглаégető tulajdonosa a Gedeon család volt. Ebben az időszakban Gedeon Gusztáv (1860-1932)